



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmvla Caietani

Cajetan, Thomas

Antverpiae, 1575

Venditio potest multis respectibus esse vitiosa.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41716

non esse malam ex suo genere. ac per hoc constat esse licitam debitis adhibitis circumstantiis. Efficitur quoque quintò illicita venatio, si propterea dominus priuat populum libertate capiendi animalia syluestria quæ in nullius sunt bonis, in eo vbi consueuerunt esse capientium: ita quod nec ex parte animalium possessor aliquis damnificetur, nec ex parte loci alicui fiat iniuria. Huiusmodi enim priuatio tyrannica est: vtpote contra bonum communis libertatis & utilitatis propter bonum propriæ dilectionis: & perniciosa est si pœnam notabilem adiciat. Secus autem est, si ab antiquo cuius initii non extat memoria, venationes reseruatae sunt domino. & tunc etiam debet pœna moderata esse.

Venditio potest multis respectibus esse vitiosa.

Venditio, licet nullum sonet peccatum, multis tamen modis peccatum fit. Primò, ex quantitate pretii: vt si vendatur res pluris quàm valeat, vel in se secundum communem æstimationem seu vsum, vel vendentis. Nam licitum est vendenti pluris vendere, si plus valet sibi, non quia pluris emit, sed quia comoda sibi tantum est, vt licet valeat decem, sibi tamen valet viginti. Secundò ex fraude in substantia rei: vt si quis vnã rem vendit pro alia: vt aquam pro vino, vt faciunt miscentes vinum in vegete, aut mel pro zucharo, vel fumum terræ pro reubarbaro, &c. vt faciunt mali aromatarii in cõfectionibus & medicinis, &c. Et hinc in multis artibus fraudulenta ac iniqua redditur venditio vendendo vnã rem in toto vel in parte pro alia. Et est ex suo genere fraus hæc mortalis. Tertiò, ex fraude in qualitate rei: vt si vitiosam rem vendit pro non vitiosa. Est enim hic fraus & iniquitas manifesta. Secus autem si vendit rem (puta cã-

ballum) vt est explicans se nolle pro defectu teneri: tunc enim si non pluris vendit quàm in veritate valeat, omnib. defectibus consideratis, nō peccat: quantum emptor fallatur à seipso, sic quod si sciret tot defectus, non emeret. Sed si vendit pluris quàm valeat in veritate, peccatum est iniustitiæ in foro conscientiæ. Et est mortale ex suo genere: quia nocumentum infert proximo iniuste. Quartò ex fraude in quantitate mensuræ, ponderis, aut numeri: quod constat esse mortale. Quintò, ex monopolio augmentatio pretii. Nam & monopolium est prohibitum: & quantum de pretio augetur ex monopolio, tantum iniquitatis apponitur pretio. Nec excusantur huiusmodi mercatores ex concessione dominorum: quia nec ipsi domini excusantur à rapina dum emptores coguntur emere tanto pluris, quia non possunt aliunde emere. Est enim monopolium huiusmodi non solum in priuatorum hoc damnum, sed communis libertatis offensiuum: & ideo non est tolerandum. Sextò, ex temporis expectatione: vt si pluris vendat quàm valeat, quia non nunc sed post annum pretium expectat. Est tamen hic grano salis opus, primò ratione latitudinis pretii. Non enim consistit iustum pretium in puncto, sed distinguitur trifariam: aliud siquidem est pium, aliud moderatum, aliud rigorosum. Hinc enim fit, vt res eadem in eodem loco ac tempore vendatur decem, vndecim, & duodecim: ita quòd intra huiusmodi latitudinē reputatur pretium iustum. Et propterea si venditor soluenti nunc dat pro decem, & soluturo ad annum non vult dare nisi pro duodecim, iniustus non est: quia non exit terminos iusti pretii. Sed si veller quatuordecim, iniuste venderet & ad usuram reducitur: vt infra de usura, patebit. Ex dicta autem pretii latitudine contingit vt in eodem die prudens negociator multum lucretur, emendo in

do in pretio miti, & vendendo in rigorofo. Secundo ratione dubii. Nam si quis merces suas non eſſet in veritate nunc venditurus, ſed ſeruaturus in tempus aliud, in quo creduntur verifimiliter plus valituræ quàm nunc, non intelligitur vendere plus iuſto pretio, ſi plus vendat quam nunc valeant. Quod poteſt dupliciter fieri. Primo, vt vendat nunc pro illo pretio quod tunc valebunt communiter ſiue plus ſiue minus. Et hoc caret omni ſcrupulo. Secundo, vt ex nunc determinetur pretiſi. Et ſic oportet pretium eſſe moderatum, ita quod ſtet intra limites dubii futuro illo tempore pretii. verbi gratia: ſeruandum frumentum ad menſem Maii, verifimiliter creditur quod valebit decem, & quod poterit plus aut minus valere, nunc verò valet octo, licitum eſt mihi qui ſeruaturus ad illud tempus eram, vendere nunc decem ex quo verifimiliter dubitatur quod plus aut minus tunc valebit: vt patet in cap. nauigant. extra de uſur. Septimo, ex pacto de retrouendendo: ſi minoris vendit quam valeat: quia palliatur ſub venditionis nomine mutui acceptio. Et tunc in venditore peccatum eſt, pro quanto participiat in crimine cum uſurario, ſi inducit eum ad hoc. Verùm ſi iuſto pretio venditur, adiungitur pactum de retrouendendo & interim locando eidem qui vendit ſub annuo cenſu honeſto, cenſetur venditio licita cum omnibus adiectis pactis. Et ſit frequenter huiusmodi venditio à conſtitutis in aliqua neceſſitate, nolentibus tamen abdicare à ſe uſum illius agri ſeu domus quam vendunt. Et ſi rationem quæris, vide commentaria noſtra in ſecunda ſecundæ. Octauo, ex loco vel tēpore prohibitis: vt ſunt tempus ſacrum, & locus ſacer. Diebus nanque feſtis Deo dicatis non licet videre niſi ad minutum quæ ad cibum & potum ac medicinã vel articulum aliquem occurrentis neceſſitatis neceſſaria ſunt. Tolerantur

quoque illa quæ ex consuetudine nundinarum aut aliter currunt vt diffusè in verbo festi dies, habes. In locis quoque sacris (vt in verbo imminutas, habes) prohibitum est vendere, eiciente Domino vendentes de templo.

Actus vindicationis quandoque virtuosus quandoque vitiosus esse potest.

Vindicatio duplex inuenitur. Prima, quæ exercetur per principem seu iudicem contra malos. Et hæc est opus iustitiæ sanctum. Altera est quæ sic seu appetitur ab homine priuato: & hæc licet possit esse iusta, frequentissimè tamen est mala, & quantum ad effectum & quantum ad exercitium. Nam quantum ad opus, vindicare se vel alios est illicitum cuilibet priuato, nisi quò ad actionem defensiuam, qua vim repellere licet, cum moderamine inculpatæ tutelæ: quia punire est actio habentis potestatem super eum qui punitur: ac per hoc est illicitum imò usurpatum, si à non habente super illum potestatem vindicta fiat.

Quantum verò ad appetitum, nullum est peccatum appetere vindictam, hoc est iustam punitionem: quia hoc est appetere iustitiam, & scriptum est: *Lætabitur iustus cum viderit vindictam.* Sed causa appetendi, peccatum ingerere potest: vt si ex odio, exaliandi animi mei gratia vindictam affectem. Est igitur in appetitu vindictæ peccatum, tum si quis vult per seipsum facere vindictam, tum si ex malo animo contra hominem vult per iudicem vindictam fieri. Oportet enim hoc fieri & appeti cum dilectione hominum, & odio vitiorum, pro bono iustitiæ, pro bono pacis: vt alii non audeant contra bonos insurgere, & ne impunitas delictorum pariat incentiua vitio-